

PATVIRTINTA

Viešosios įstaigos Lietuvos Respublikos apskaitos instituto standartų tarybos
2003 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1

10-ASIS VERSLO APSKAITOS STANDARTAS „PARDAVIMO PAJAMOS“

(Žin., 2004, Nr. 20-616; 2007, Nr. 1-49)

VšĮ Lietuvos Respublikos apskaitos instituto direktoriaus 2006 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. VAS-21 „Dėl 10-ojo verslo apskaitos standarto „Pardavimo pajamos“ pakeitimo“ priimti pakeitimai turi būti taikomi sudarant 2006 m. sausio 1 d. ir vėliau prasidedančių ataskaitinių laikotarpių finansines ataskaitas.

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šio standarto tikslas – nurodyti, kaip turi būti pripažįstamos prekių pardavimo ir paslaugų teikimo pajamos ir kaip turi būti pateikiama informacija apie pajamas, uždirbtas per ataskaitinį laikotarpį.

2. Standartas nustato įmonių, tvarkančių apskaitą pagal kaupimo principą, prekių pardavimo ir paslaugų teikimo pajamų pripažinimo ir apskaitos tvarką.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Pardavimo pajamos – ekonominės naudos padidėjimas dėl prekių pardavimo ir paslaugų teikimo per ataskaitinį laikotarpį, pasireiškiantis įmonės turto padidėjimu arba išsipareigojimų sumažėjimu, kai dėl to padidėja nuosavas kapitalas, išskyrus papildomus savininkų įnašus.

Paslaugos – įmonės vykdoma veikla, susijusi su darbų atlikimu pirkėjui (klientui), uždirbanti pajamas.

Patikimas įvertinimas – įvertinimas, pagrįstas išsamia, teisinga, tikslia, objektyvia informacija.

Prekės – turtas, pirktas perparduoti, ir įmonės pagaminta produkcija, skirta parduoti.

Rizikos perdavimas – momentas, kada pardavėjas ima nebevaldyti ir nebekontroliuoti prekių, o pirkėjas tampa atsakingas už prekes ir gauna prekių nuosavybės teikiamą naudą.

Tikroji vertė – suma, už kurią gali būti apsikeista turtu ar paslaugomis arba kuria gali būti užskaitytas tarpusavio išsipareigojimas tarp nesusijusių šalių, kurios ketina pirkti / parduoti turtą arba užskaityti tarpusavio išsipareigojimą.

III. PAJAMŲ PRIPAŽINIMAS

3. Pajamos pripažįstamos vadovaujantis kaupimo principu, t.y. apskaitoje registruojamos tada, kai jos uždirbamos, neatsižvelgiant į pinigų gavimą.

4. Pajamomis laikomas tik įmonės ekonominės naudos padidėjimas. Pajamomis nepripažįstamos trečiųjų asmenų vardu surinktos sumos, taip pat pridėtinės vertės mokestis, kadangi tai nėra įmonės gaunama ekonominė nauda ir šios sumos nedidina nuosavo kapitalo.

IV. PAJAMŲ DYDŽIO NUSTATYMAS

5. Pajamos turi būti įvertintos tikrąja verte.

6. Pajamų dydis nustatomas įmonės ir kliento susitarimu. Šį dydį sudaro tikroji vertė, atsižvelgiant į suteiktas ir numatomas nuolaidas bei parduotų prekių grąžinimą ir nukainojimą.

7. Paprastai atsiskaitoma grynaisiais pinigais arba jų ekvivalentais, todėl pardavimo pajamos gali būti įvertinamos už pačią prekę (paslaugą) gauta arba gautina grynujų pinigų arba jų ekvivalentų suma (neįskaitant į ją pridėtinės vertės mokesčio). Jeigu pinigų arba jų ekvivalentų mokėjimas yra atidėtas, tikroji atlygio vertė gali būti mažesnė negu nominali gautinų pinigų ar jų ekvivalentų suma. Pavyzdžiui, įmonė gali teikti beprocentį kreditą pirkėjui arba kaip atsiskaitymo priemonę priimti jo vekselius iki pareikalavimo su žemesnėmis palūkanomis negu tuo metu rinkoje nusistovėjusi norma. Jeigu toks susitarimas laikomas finansavimo sandoriu, tuomet tikroji mokėjimo vertė nustatoma diskontuojant visas ateityje gautinas sumas pagal sąlyginę palūkanų normą.

8. Sąlyginę palūkanų normą galima nustatyti pagal:

8.1. vyraujančią panašaus finansinio pajėgumo emitento panašios finansinės priemonės palūkanų normą;

8.2. palūkanų normą, kuri nominaliąją priemonės vertę sumažina iki tuo metu esančios prekių arba paslaugų kainos rinkoje.

9. Skirtumas tarp tikrosios mokėjimo vertės ir nominaliosios jo vertės yra laikomas palūkanų pajamomis.

10. Mainų atveju, kai prekės ar paslaugos keičiamos į panašios kilmės ir vertės prekes arba paslaugas, keitimas nelaikomas pajamas kuriančiu sandoriu (pavyzdžiui, gali būti panašūs naftos produktai, kuriais tiekėjai keičiasi norėdami patenkinti pirkėjų poreikius konkrečiuose regionuose). Jei keičiama į nepanašias prekes ar paslaugas, tuomet keitimas laikomas pajamas kuriančiu sandoriu. Pajamos šiuo atveju yra nustatomos atsižvelgiant į gautų prekių ar paslaugų tikrąją vertę, patikslintą pinigų ar jų ekvivalentų sumomis, kurios buvo gautos (gautinos) arba sumokėtos (mokėtinos) vykdant mainų sandorį.

V. PREKIŲ PARDAVIMAS

11. Prekių pardavimo pajamos turi būti pripažįstamos, registruojamos apskaitoje ir pateikiamos finansinėje atskaitomybėje tuomet, kai prekės yra parduotos, o pajamų suma gali būti patikimai įvertinta.

12. Prekės laikomos parduotomis, kai yra įvykdytos visos šios sąlygos:

12.1. įmonė pardavėja yra perdavusi riziką, susijusią su parduotomis prekėmis, taip pat ir šių prekių nuosavybės teikiama naudą;

12.2. įmonė pardavėja nebevaldo ir nebekontroliuoja parduotų prekių;

12.3. tikėtina, kad su prekių pardavimo sandoriu susijusi ekonominė nauda bus gauta ir galima patikimai įvertinti jos dydį;

12.4. sąnaudos, susijusios su prekių pardavimo sandoriu, gali būti patikimai įvertintos.

13. Rizikos perdavimu laikomas momentas, kada pardavėjas ima nebevaldyti ir nebekontroliuoti prekių, o pirkėjas tampa atsakingas už prekes ir perima prekių nuosavybės teikiama naudą. Šis momentas (12 punkto 1 dalis) aptariamas pirkimo-pardavimo sutartyje. Paprastai rizika perduodama kartu su nuosavybės teise į parduotas prekes, tačiau rizikos perdavimas gali nesutapti su nuosavybės teisių perdavimo momentu.

14. Jeigu įmonė neperduoda rizikos, susijusios su parduodamomis prekėmis, sandoris nelaikomas pardavimu ir pajamos nepripažįstamos, pavyzdžiui, kai išsiųstos ar atsiimtose prekės

nevisiškai sukomplektuotos ar paruoštos naudoti ir tai yra svarbi dar nebaigtos vykdyti sutarties dalis, jeigu sutartyje taip numatyta; pirkimo-pardavimo sutartyje numatytos sąlygos, kurioms esant pirkėjas turi teisę nutraukti sutartį, todėl įmonė negarantuota, kad gaus sutartyje numatytas sumas; pajamų gavimas priklauso nuo pirkėjo pajamų, kurias jis gaus pardavęs nupirktas prekes.

15. Jeigu įmonė perduoda riziką, susijusią su parduodamomis prekėmis, tai laikoma pirkimo – pardavimo sandoriu ir pajamos pripažįstamos, jei yra įvykdytos 12 punkte nurodytos sąlygos, (pavyzdžiui, pardavėjas pasiliko teisę atsiimti prekes, jeigu pirkėjas už jas iki galo neatsiskaito, tačiau tos prekės vis tiek laikomos parduotomis, kadangi rizika yra perduota).

16. Pajamos pripažįstamos tik tais atvejais, kai tikimasi (12 punkto 3 dalis), kad pardavus prekes bus gauta ekonominės naudos. Tam tikrais atvejais tokia tikimybė neatsiranda tol, kol negaunami pinigai arba kol neišnyksta abejonės (pavyzdžiui, gali būti neaišku, ar užsienio vyriausybė suteiks leidimą pervesti sumas, uždirbtas užsienio šalyje, tačiau jei toks leidimas gaunamas, abejonės išnyksta ir pajamos pripažįstamos). Tačiau jeigu kyla abejonų, ar bus gauta jau į pajamas įtraukta suma, tuomet skolų suma, kurios nebesitikima gauti, įtraukiama į ataskaitinio laikotarpio sąnaudas, neatsižvelgiant į tai, kuri laikotarpį (ankstesnį ar ataskaitinį) pajamos buvo pripažintos.

17. Pagal palyginimo principą pajamos ir sąnaudos, susijusios su tuo pačiu sandoriu, turi būti pripažįstamos tą patį ataskaitinį laikotarpį. Sąnaudos pripažįstamos tuomet, kai jos uždirba atitinkamas pajamas. Tačiau pajamos negali būti pripažintos, jeigu negalima patikimai įvertinti sąnaudų. Tokiomis aplinkybėmis visos už parduotas prekes jau gautos sumos yra pripažįstamos išpareigojimais arba būsimų laikotarpių pajamomis.

VI. PASLAUGŲ TEIKIMAS

18. Paslaugų teikimo pajamos, atsižvelgiant į tai, ar paslaugų teikimo rezultatas gali būti patikimai įvertintas, ar ne, pripažįstamos skirtingais būdais. Rezultatas gali būti tiksliai įvertintas tuomet, kai yra įvykdytos visos šios sąlygos:

18.1. pajamų suma gali būti patikimai įvertinta;

18.2. sandoris yra baigtas arba jo įvykdymo laipsnis iki balanso datos gali būti patikimai įvertintas;

18.3. tikėtina, kad bus gauta su paslaugų teikimo sandoriu susijusi ekonominė nauda;

18.4. sąnaudos, susijusios su paslaugų teikimo sandoriu ir jo pasibaigimu, gali būti patikimai įvertintos.

Punktas pakeistas:

Nr. VAS-21, 2006-12-22, Žin., 2007, Nr. 1-49 (2007-01-04)

19. Kai paslaugų teikimo sandoris užbaigiamas tą patį laikotarpį, kurį buvo pradėtas, pajamos pripažįstamos tą patį laikotarpį ir įvertinamos sutartyje nurodyta suma.

20. Kai pagal paslaugų teikimo sandorį paslaugos teikiamos ilgiau negu vieną ataskaitinį laikotarpį, pajamos proporcingai paskirstomos tiems laikotarpiams, kurių metu buvo teikiamos paslaugos.

21. Pajamos pripažįstamos tik tais atvejais, kai tikimasi, kad suteikus paslaugas bus gauta ekonominės naudos. Tačiau jeigu kyla abejonų, ar bus gauta jau į pajamas įtraukta suma, tuomet skola, kurios nebesitikima gauti, įtraukiama į ataskaitinio laikotarpio sąnaudas, neatsižvelgiant į tai, kuri laikotarpį (ankstesnį ar ataskaitinį) pajamos buvo pripažintos.

22. Jei paslaugų teikimo sandorio patikimai įvertinti negalima, tuomet pajamomis pripažįstama suma, lygi išlaidoms, kurias tikimasi atgauti. Pelnas nepripažįstamas.

23. Jei patikimai įvertinti sandorio negalima ir nėra galimybių atgauti (susigrąžinti) patirtų išlaidų, jos pripažįstamos sąnaudomis. Pajamos šiuo atveju nepripažįstamos.

24. Kai išnyksta priežastys, dėl kurių nebuvo galima patikimai įvertinti sandorio, pajamos pripažįstamos pagal 18 punkto nuostatas.

VII. INFORMACIJOS ATSKLEIDIMAS FINANSINĖJE ATSKAITOMYBĖJE

25. Pilname aiškinamajame rašte turi būti nurodoma:

25.1. pajamų pripažinimo apskaitos politika, nurodant paslaugų teikimo sandorių įvykdymo lygio nustatymo metodus;

25.2. prekių ar paslaugų mainų pajamų suma;

25.3. paslaugų ir prekių pardavimo pajamos.

Punktas pakeistas:

Nr. VAS-21, 2006-12-22, Žin., 2007, Nr. 1-49 (2007-01-04)

VIII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

26. Standartas turi būti taikomas sudarant 2004 m. sausio 1 d. ir vėliau prasidedančių ataskaitinių laikotarpių finansinę atskaitomybę.